

מושאים ותיאורים

מושאים ותיאורים הם תפקידים תחביריים הנקראים משלימי פועל משום שהם מתקשרים אל הפועל במשפט ומשלימים אותו⁽¹⁾⁽²⁾.

מושאים

- ✓ מושא הוא שם (או צירוף שמני) שהפעולה המובעת בפועל נעשית עליו או נקשרת אליו.
- ✓ המושא נקשר אל הפועל באמצעות מילת יחס (ראיתי את הסרט. / שוחחתי עם המורה. / נתתי לדני את הספר.) או באופן ישיר (כאשר המושא איננו מיודע, למשל: ראיתי סרט. / בניתי בית.).
- ✓ מושאים הם משלימי פועל מוצרכים, כלומר בלעדיהם המשמעות המגולמת בפועל איננה שלמה.
- ✓ מושאים אינם מציינים קשרים לוגיים.

דואמאות לפעלים המצרכים הם *keine fe* אה:

שבר את... / טיפל ב... / שיקר ל... / מחה על... / הצטרף ל... / חבר אל... / עקב אחרי... / נגמל מ...

דואמאות לפעלים המצרכים הם *je fe* אני אה:

שוחח עם... על... / תיווך בין... לבין... / גישר בין... לבין...

פועלי העברת מסר: סיפר את... ל... / הסביר ל... את... (שני מושאים: 1. המְסָר; 2. מקבל המְסָר)

פועלי נתינה וקבלה: קיבל מ... את... / העביר ל... את... (שני מושאים: 1. הדבר שניתן; 2. המקבל או המוסר)

כמה משפטים לדוגמה:

מושא

בשעה ארבע אחר הצוהריים טיפל ד"ר מזרחי בחולה האחרון. במי הוא טיפל?

מושא

אחותי הקטנה נגמלה מהמוצץ כבר בגיל חצי שנה. ממה היא נגמלה?

מושא ב

מושא א

שוחחתי עם המורה על הטיול השנתי באריכות. (א) עם מי שוחחתי? (ב) על מה שוחחתי?

מושא ב

מושא א

הסברנו להם את המצב המורכב. (א) למי הסברנו? (ב) את מה הסברנו?

מושא

יש לכם משימה חשובה. למי יש משימה חשובה?

הערות:

⁽¹⁾ מושאים ותיאורים מתקשרים גם לשם פועל או לנשוא קיומי (יש/אין).

⁽²⁾ מושאים ותיאורים עשויים להופיע גם במשפט שמני שהנשוא שלו הוא שם תואר או צורת בינוני.

תיאורים

- ✓ תיאורים מציינים קשרים לוגיים.
- ✓ תיאור נוצר ממילת קישור שאליה מצטרף שם או צירוף שמני – ראו כאן.
- ✓ מבחינים בין עשרה סוגים של תיאורים (על פי הקשר הלוגי שהם מציינים) – ראו כאן.
- ✓ על פי רוב, תיאורים אינם מוצרכים אל הפועל (מלבד פעלים הדורשים השלמה של מקום – ראו למטה).

תיאור	מושא	
לרוב אינו מוצרך אל הפועל.*	מוצרך אל הפועל.	הצרכה לפועל
יש	אין	קשר לוגי
כינויים מחליפים שונים לפי הקשר הלוגי. (מסיבה זו, באופן זה, בזמן ההוא, למטרה זו ...)	מילת יחס + הדבר (את הדבר, בדבר, על הדבר, בדבר)	כינוי מחליף
שאלות שונות על פי הקשר הלוגי. (מדוע? מתי? היכן? כיצד? לשם מה? ...)	מילת יחס + מי/מה? את מי / את מה? על מי / על מה? במי? / במה? ממי? / ממה?	שאלה

* יוצאי דופן: תיאורי מקום מוצרכים

תיאורי מקום מוצרכים

☞ תיאורי מקום אלה הם יוצאי דופן משום שהם מוצרכים אל הפועל (בניגוד לשאר סוגי התיאורים).

תיאורים אלה יבואו אחרי פעלים דינמיים המביעים תנועה, כגון: נסע אל... רץ ל... / הלך ל... / הגיע אל... / הגיע מ... / חזר מ... / בא אל... / הוביל ל... / הוליך ל... / שם ב... / החביא ב... או אחרי פעלים סטטיים חסרי תנועה, כמו: ישב ב... / גר ב... / עמד על... / שכב על... / שהה ב... ועוד.

כמה משפטים לדוגמה:

מושא תיאור החבאתי את הספר <u>במגרה</u> . היכן החבאתי את הכסף?	תיאור דן נסע <u>לירושלים</u> . לאן דן נסע?
תיאור חזרתי <u>מן העיר</u> . מהיכן חזרתי?	תיאור הם ישבו <u>על הכיסא</u> . על מה הם ישבו?
מושא תיאור שמתי את הכסף <u>בכיס</u> . היכן שמתי את הכסף?	תיאור נסענו <u>צפונה</u> . לאן נסענו?

☞ לכל התיאורים המוצרכים האלה יש קשר לוגי של מקום.